

Sveriges Television Aktiebolag (SVT) kallade Svenska Musikerförbundet till förhandling inför en planerad utläggning av ett par säsonger i ett TV-program till ett externt produktionsbolag. Fråga om SVT har varit förhandlingsskyldigt enligt 38 § medbestämmandelagen inför produktionsutläggningen samt om SVT i så fall har uppfyllt sin informationsskyldighet enligt detta lagrum genom den information som lämnats vid förhandlingen.

ARBETSDOMSTOLENDOM
2015-06-17
StockholmDom nr 40/15
Mål nr A 191/11**KÄRANDE**

Svenska Musikerförbundet, Box 49144, 100 29 Stockholm
Ombud: förbundsjuristen Ellinor Gudmundsson, LO-TCO Rättsskydd AB,
Box 1155, 111 81 Stockholm

SVARANDE

Sveriges Television Aktiebolag, 556033-4285, 105 10 Stockholm
Ombud: jur. kand. Björn Liberg, Brahegatan 54, 114 37 Stockholm

SAKEN

skadestånd för brott mot 38 § medbestämmandelagen

Mellan Svenska Musikerförbundet (förbundet) och Sveriges Television Aktiebolag (SVT) gäller ”kollektivavtal avseende medverkan i TV-produktioner utförda av SVT/UR”.

I januari 2011 kallade SVT förbundet till förhandling inför en planerad utläggning av säsong 17 och 18 av TV-programmet ”Så ska det låta” på det externa produktionsbolaget Mastiff AB. Vid förhandlingen begärde förbundet att få information av SVT om Mastiff AB hade kollektivavtal med något annat fackförbund än förbundet, ägarförhållandena i Mastiff AB, hur många personer under förbundets kollektivavtalsområde som skulle medverka samt deras anställningsförhållanden. Vidare begärde förbundet att få ta del av eventuella anställnings- eller uppdragsavtal mellan Mastiff AB och de medverkande. SVT nekade till att lämna ut den begärda informationen och anförde att bolaget inte var skyldigt att lämna någon ytterligare information utöver den som redan hade lämnats, nämligen att det var fråga om en produktionsutläggning, produktionsbolagets namn och organisationsnummer samt vilket TV-program och vilka säsonger det var fråga om.

Twist har uppkommit dels om SVT har varit förhandlingsskyldigt enligt 38 § medbestämmandelagen inför den aktuella produktionsutläggningen, dels om bolaget i förekommande fall har fullgjort den informationsskyldighet som följer av bestämmelsen.

Förbundet har väckt talan mot SVT och yrkat att Arbetsdomstolen ska förplikta bolaget att till förbundet betala allmänt skadestånd för brott mot 38 § medbestämmandelagen med 100 000 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för delgivning av stämning, den 2 december 2011, till dess betalning sker.

SVT har bestritt yrkandet. Inget belopp har vitsordats som skäligt i och för sig. Beräkningen av yrkad ränta har vitsordats.

Parterna har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader.

Parterna har till stöd för sin talan anfört i huvudsak följande.

Förbundet

Bakgrund och sakomständigheter

Kollektivavtalet mellan SVT och förbundet om medverkan i TV-produktioner utförda av SVT/UR reglerar bl.a. vad som ska gälla vid s.k. utläggning av produktion, det vill säga när ett annat företag än SVT ska svara för programproduktionen. Vid sådan utläggning gäller kollektivavtalets regler om ersättning samt om SVT:s nyttjanderätt till inspelat material.

I januari 2011 kallade SVT förbundet till förhandling enligt 38 § medbestämmandelagen, eftersom SVT avsåg att lägga ut säsong 17 och 18 av TV-programmet "Så ska det låta" på det externa produktionsbolaget Mastiff AB. Mastiff AB har tidigare producerat andra säsonger av programmet, men detta var första gången som SVT kallade till förhandling i frågan. Detta berodde i sin tur på att parterna tidigare har tvistat i Arbetsdomstolen om förhandlingsskyldigheten i en motsvarande situation. Arbetsdomstolen har meddelat dom i den tvisten, AD 2012 nr 57. Förbundet har alltså inte tidigare haft någon insyn i, eller möjlighet att lämna synpunkter på, utläggningen av produktioner på externa produktionsbolag.

Inför och även vid förhandlingen, som hölls den 11 januari 2011, begärde förbundet att få information om Mastiff AB hade kollektivavtal med något annat fackförbund än förbundet, ägarförhållandena i Mastiff AB, hur många personer under förbundets kollektivavtalsområde som skulle medverka samt deras anställningsförhållanden. Vid förhandlingen begärde förbundet även att få ta del av eventuella anställnings- eller uppdragsavtal mellan Mastiff AB och de medverkande för att kunna säkerställa att kollektivavtalet totalt sett inte underskreds. SVT anförde att bolaget inte var skyldigt att lämna någon ytterligare information utöver den som redan hade lämnats, nämligen att det var fråga om en produktionsutläggning, produktionsbolagets namn och organisationsnummer samt vilket TV-program och vilka säsonger det var fråga om.

SVT har varit förhandlingsskyldigt enligt 38 § medbestämmandelagen

SVT har invänt att någon förhandlingsskyldighet enligt 38 § medbestämmandelagen inte har förelegat, eftersom förbundet normalt sett inte har några medlemmar anställda vid bolaget och det vanligen är fråga om kortare tidsbegränsade anställningar när bolaget anställer musiker för egna produktioner.

Det är riktigt att en förutsättning för att det ska föreligga förhandlingsskyldighet enligt medbestämmandelagen är att arbetsgivaren har anställda som är medlemmar i den kollektivavtalsbundna arbetstagarorganisationen. I en verksamhet där det är normalt med växlingar i arbetsstyrkan, gäller enligt förarbetena trots

detta reglerna om primär förhandlingsskyldighet i en situation där dessa växlingar får till följd att en kollektivavtalsbärande organisation tillfälligtvis saknar medlemmar hos arbetsgivaren. Detta ligger i linje med principen att medbestämmandelagens regler ska gälla även vid tillfälligt kollektivavtalslöst tillstånd.

Förbundets uppfattning är att SVT regelbundet har personer anställda som är medlemmar i förbundet, även om det är fråga om kortare anställningar. Det förekommer även att SVT anlitar förbundets medlemmar genom anställningsliknande uppdrag. Dessa omfattas av vissa av kollektivavtalets ersättningsregler.

Till stöd för ovanstående påståenden återopas att det genom avgörandet AD 2012 nr 57 har klarlagts att SVT under åren 2009 och 2010 hade fem anställda som var medlemmar i förbundet. Den senaste av dessa anställningar var från augusti 2010. Därutöver har SVT haft P.H., R.H. och L.H. anställda dels under två dagar sommaren 2012 i programmet "Allsång på Skansen", dels vid ett tillfälle i december 2013 för medverkan i programmet "Stjärnor hos Babben".

Vidare har förbundet fått information från SVT om att bolaget under år 2009 hade 82 A-skattade medverkande som fått ersättning enligt musikeravtalet, och att motsvarande antal för år 2010 var 58 personer. Med "A-skattade" menas att avdrag för preliminär inkomstskatt har gjorts. Det är inte troligt att dessa siffror har förändrats drastiskt sedan dess. SVT har invänt att det kan vara fråga om ersättningar för repriser av gamla program, eller ersättningar vid s.k. överföringar där SVT betalar för rätten att spela in och sända framföranden av personer som inte är anställda av SVT. Förbundet kan inte kontrollera dessa uppgifter och har därför inga synpunkter på dem. Sammantaget visar dock utredningen att SVT regelbundet har mellan 50 och 80 musiker anställda per år. Det är mycket troligt att en större andel av dessa är medlemmar i förbundet.

I första hand görs alltså gällande att SVT har varit förhandlingsskyldigt enligt 38 § medbestämmandelagen direkt med stöd av lagen.

Om förhandlingsskyldighet inte skulle anses föreligga direkt med stöd av lagen, görs i andra hand gällande att det av den överenskommelse mellan SVT/UR och förbundet som är införd i bilaga 1 till kollektivavtalet följer att medbestämmandelagens regler om förhandlingsskyldighet är tillämpliga oavsett om SVT har någon förbundsmedlem anställd eller inte. Överenskommelsen har bl.a. följande innehåll.

Parterna är ense om att tillämpningen av såväl MBL som FML på i detta avtal aktuellt kollektivavtalsområde är förenad med särskilda problem beroende på rådande verksamhets- och anställningsmässiga förutsättningar för avtalsområdet. Parterna är mot denna bakgrund ense om att detta avtal så långt som möjligt och rimligt utifrån gällande lagliga förutsättningar tillgodoser parternas gemensamma önskemål om rationella formella umgängesformer samt de ekonomiska förutsättningarna härför.

Med stöd av det ovan anförda görs det gällande att SVT har varit förhandlingsskyldigt enligt 38 § medbestämmandelagen även om bolaget vid den aktuella tidpunkten tillfälligtvis inte har haft några förbundsmedlemmar anställda.

Arbetsdomstolen har kommit till samma slutsats i AD 2012 nr 57. I det fallet var omständigheterna desamma som i detta mål bortsett från att SVT i det tidigare fallet inte hade kallat till någon förhandling.

Om SVT inte skulle anses ha förhandlingsskyldighet enligt 38 § medbestämmandelagen i en situation som den förevarande, skulle förbundet helt förlora den insyn i verksamheten som lagen syftar till, trots att förbundet regelbundet har medlemmar anställda hos bolaget. Förbundet skulle då inte kunna kontrollera att kollektivavtalet följdes för dessa medlemmar.

Vidare kan anföras att SVT anser att det föreligger primär förhandlingsskyldighet gentemot förbundet enligt 11 § medbestämmandelagen, samt att det förekommer att SVT kallar till förhandling med stöd av 38 § medbestämmandelagen i situationer som den omtvistade. Det sistnämnda inträffade senast den 15 januari 2015. SVT lämnade dock samma begränsade information som i det nu aktuella fallet. Slutsatsen av det anförda blir att även SVT anser sig vara förhandlingsskyldigt enligt 38 § medbestämmandelagen.

Om Arbetsdomstolen skulle finna att SVT inte har någon förhandlingsskyldighet enligt 38 § medbestämmandelagen med stöd av ovan åberopade grunder, görs gällande att bolaget genom att faktiskt kalla till sådan förhandling har åtagit sig full förhandlingsskyldighet.

SVT har inte lämnat den information som krävs enligt 38 § medbestämmandelagen

Bestämmelsen om förhandlingsskyldighet i 38 § medbestämmandelagen anknyter till bestämmelserna om vetorätt i 39 och 40 §§. Syftet är enligt förarbetena att ge fackförbundet möjlighet att ingripa om en produktionsutläggning strider mot lag, kollektivavtal eller vad som är allmänt godtagbart inom avtalsområdet. Förhandlingsskyldigheten begränsas dock inte till att ge underlag för bedömningen av om det föreligger grund för veto, utan ska även tillgodose arbetstagarsidans intresse av att få insyn i och inflytande över om och i vilka former annan arbetskraft än anställda kommer att anlitas. Den informationsskyldighet som stadgas i 38 § innebär bl.a. att arbetsgivaren är skyldig att lämna uppgift om entreprenörens uppbörds- och anställningsförhållanden, frågor som har anknytning till arbetsmiljön samt om det finns kollektivavtal. Det är precis denna information som förbundet har begärt i detta fall. Förhandlingsskyldigheten har inte fullgjorts innan den begärda informationen har lämnats.

Den av förbundet i detta fall begärda informationen var nödvändig för att förbundet skulle kunna ta ställning till om produktionsutläggningen var förenlig dels med det mellan parterna gällande kollektivavtalet, dels med lag och god sed på arbetsmarknaden. Förbundet ville även få ta del av de medverkandes anställnings- eller uppdragsavtal, för att kunna säkerställa att kollektivavtalets villkor följdes. Eftersom SVT intog den ståndpunkten att bolaget inte behövde upplysa om annat än produktionsbolagets namn och organisationsnummer samt vilket TV-program som avsågs, har egentligen ingen förhandling i medbestämmandelagens mening kunnat genomföras. Till följd av SVT:s agerande i detta fall fick förbundet inte möjlighet att bedöma vare sig behovet av att lägga veto, eller om

det fanns skäl att lägga fram andra synpunkter avseende entreprenaden. Såvitt avser SVT:s uppgift om att förbundet har fått del av SVT:s standardmall för produktionsutläggningar, kan framhållas att SVT inte lämnade ut någon information om vad som skulle gälla för den aktuella produktionsutläggningen till Mastiff AB.

Sammanfattning av grunderna för talan

SVT har varit skyldigt att förhandla med förbundet enligt 38 § medbestämmandelagen inför utläggningen av produktionen av tv-programmet ”Så ska det låta” på produktionsbolaget Mastiff AB. Genom att inte vid den förhandling som hölls uppfylla den informationsskyldighet som följer av bestämmelsen har SVT inte fullgjort sin förhandlingsskyldighet. SVT ska därför förpliktas att betala allmänt skadestånd till förbundet för brott mot 38 § medbestämmandelagen.

SVT

SVT har inte varit förhandlingsskyldigt enligt 38 § medbestämmandelagen

SVT har i och för sig varit bundet av kollektivavtal i förhållande till förbundet för det arbete som har lagts ut på Mastiff AB. Enligt såväl förarbeten som praxis görs emellertid undantag från förhandlingsskyldigheten bl.a. i fall där arbets- tagarorganisationen saknar medlemmar på arbetsplatsen.

De anställningar hos SVT som omfattas av kollektivavtalet med förbundet är fåtaliga och i allmänhet rena objektsanställningar för ett enskilt program eller en enskild inspelning. De anställda musikerna spelar ofta musik ur en färdig-repeterad repertoar. SVT saknar kännedom om de musiker som engageras av bolaget är medlemmar i förbundet. Förhållandena är sådana att förbundet normalt sett inte har några medlemmar som är anställda hos SVT. Det förelåg därför inte någon förhandlingsskyldighet enligt 38 § medbestämmandelagen inför anlitandet av Mastiff AB för den ifrågavarande produktionen och det har inte heller ålegat SVT att på begäran från förbundet lämna information enligt detta lagrum.

Det förhållandet att en förhandling likväl kom till stånd den 11 januari 2011 innebär inte annat än att SVT valt att frivilligt och ensidigt lämna sådan information som bolaget fann lämpligt. Att förhandlingen rubricerades som en förhandling enligt 38 § medbestämmandelagen innebär inte att SVT åtagit sig någon förhandlingsskyldighet enligt detta lagrum.

I AD 2012 nr 57 fann Arbetsdomstolen, mot bakgrund av att SVT hade haft två förbundsmedlemmar kortvarigt anställda under år 2009 och tre förbundsmedlemmar kortvarigt anställda under år 2010, att anställningar av förbundets medlemmar förekommit med sådan regelbundenhet under den aktuella tidsperioden att det under dessa år förelåg en förhandlingsskyldighet för SVT enligt 38 § medbestämmandelagen vid produktionsutläggningar. Förbundet tycks anse att Arbetsdomstolens bedömning innebär att SVT alltid skulle ha sådan förhandlingsskyldighet vid produktionsutläggningar, oavsett om SVT har anställda förbundsmedlemmar eller inte.

Förbundet har påstått att information från SVT har lämnats om att bolaget under år 2009 hade 82 A-skattade medverkande som fått ersättning enligt musikeravtalet, medan motsvarande antal för år 2010 var 58 personer. SVT ifrågasätter inte uppgifternas riktighet men anser inte heller att de är ostridiga. Man kan inte av dessa uppgifter dra några slutsatser om i vad mån bolaget har haft förbundsmedlemmar, eller musiker över huvud taget, anställda under angivna år. Det kan nämligen röra sig om ersättning för repriser till musiker som kan ha anlitats vilket år som helst från år 1950 och framåt. Det kan också röra sig om ersättning vid s.k. överföringar vid evenemang där de uppträdande musikerna är anställda av andra än SVT och där SVT betalar för rätten att spela in och sända ut dessa framföranden.

Det bestrids att SVT skulle ha haft 30–40 förbundsmedlemmar anställda per år under åren efter år 2010. Det har inte framkommit några uppgifter om att SVT skulle ha haft några förbundsmedlemmar alls anställda under år 2011. Det vitsordas dock i och för sig att SVT har haft P.H., R.H. och L.H. anställda den 16–17 juli 2012 samt vid ett tillfälle i december 2013, i enlighet med de kontrakt som givits in i målet.

Sammanfattningsvis bestrids att SVT normalt eller med viss regelbundenhet har förbundsmedlemmar anställda. Någon förhandlingsskyldighet enligt 38 § medbestämmandelagen har därför inte förelegat.

SVT har lämnat den information som krävs enligt 38 § medbestämmandelagen

Om Arbetsdomstolen skulle finna att SVT har varit förhandlingsskyldigt enligt 38 § medbestämmandelagen, görs gällande att bolaget vid förhandlingstillfället har lämnat den information som förbundet har behövt för att kunna ta ställning i förhandlingsfrågan. Till stöd för denna ståndpunkt, och med anknytning till den av förbundet vid förhandlingen begärda informationen, anförs följande.

SVT har inte haft tillgång till uppgifter om Mastiff AB haft kollektivavtal med andra arbetstagarorganisationer än förbundet. Information om detta har inte heller varit nödvändig för att förbundet skulle kunna ta ställning i förhandlingsfrågan och bedöma om produktionsutläggningen kunde befaras medföra ett åsidosättande av lag eller kollektivavtal.

Såvitt avser Mastiff AB:s ägarförhållanden var det känt för förbundet att SVT hade anlitat detta välkända produktionsbolag under många år utan att det hade förekommit några problem. Förbundet har aldrig påtalat att det skulle föreligga några frågetecken kring Mastiff AB, vare sig avseende ägarförhållandena eller i något annat avseende. Det skulle innebära ett omfattande arbete för SVT att inför en förhandling enligt 38 § medbestämmandelagen utreda ägarstrukturerna hos det aktuella produktionsbolaget. För att en sådan skyldighet ska anses föreligga måste det krävas att information om ägarförhållandena skulle ha betydelse eller vara nödvändig för förbundets möjlighet att ta ställning till förhandlingsfrågan. Det har inte framkommit något som tyder på att så skulle vara fallet här.

Beträffande frågan om hur många personer under förbundets kollektivavtalsområde som skulle medverka, är det så att produktionsbolagen normalt sett inte anställer musiker, utan dessa anlitas vanligen genom sina skivbolag eller sina egna bolag. Så var fallet även här. Vidare är det vid tidpunkten för en förhandling enligt 38 § medbestämmandelagen normalt sett inte bestämt vilka personer som ska medverka. Detta var heller inte bestämt vid tiden för den nu aktuella förhandlingen. SVT har därför vid förhandlingen inte haft tillgång till de uppgifter som förbundet efterfrågade. Beträffande vilka anställningsförhållanden som skulle gälla hos Mastiff AB, hade SVT tidigare tillhandahållit förbundet den skrivning i SVT:s standardmall för produktionsutläggningar i vilken SVT ålägger produktionsbolagen att vid anställning av musiker inte underskrida de nivåer som gäller enligt SVT:s kollektivavtal med förbundet. Såvitt avser det mellan SVT och Mastiff AB ingångna produktionsavtalet kan nämnas att detta är sekretessbelagt. SVT saknar i övrigt insyn i Mastiff AB:s anställningsförhållanden och har inte heller varit skyldigt att undersöka de närmare detaljerna rörande dessa. I det här fallet rörde det sig om en utläggning av säsong 17 och 18 i ”Så ska det låta”, och det hade under de föregående sexton säsongerna inte framkommit några problem kring Mastiff AB:s anlitande av upphovsmän, medverkande eller anställningar i övrigt.

Sammanfattning av grunderna för bestridandet

SVT har inte brutit mot 38 § medbestämmandelagen inför anlitandet av produktionsbolaget Mastiff AB. I första hand görs gällande att SVT över huvud taget inte har varit förhandlingsskyldigt enligt angivet lagrum. Om Arbetsdomstolen skulle finna att bolaget har varit förhandlingsskyldigt, görs i andra hand gällande att SVT har lämnat den information som förbundet har behövt för att kunna ta ställning i förhandlingsfrågan.

Domskäl

Twisten

Mellan förbundet och SVT gäller kollektivavtal ”avseende medverkan i TV-produktioner utförda av SVT/UR”. Avtalet innehåller bl.a. ersättningsregler, som på visst sätt är tillämpliga även när SVT låter annat företag svara för en inspelning, s.k. utläggning.

I januari 2011 kallade SVT förbundet till förhandling inför en planerad utläggning av säsong 17 och 18 av TV-programmet ”Så ska det låta” på produktionsbolaget Mastiff AB. Vid förhandlingen, som hölls den 11 januari 2011, begärde förbundet att få viss information av SVT om Mastiff AB och den planerade produktionsutläggningen. SVT lämnade inte den begärda informationen. Twisten avser dels om SVT har varit förhandlingsskyldigt enligt 38 § medbestämmandelagen inför produktionsutläggningen, dels om bolaget i förekommande fall, genom den information som faktiskt har lämnats, har fullgjort den informationskyldighet som följer av bestämmelsen.

Utredningen

Målet har avgjorts efter huvudförhandling. Någon bevisning har inte åberopats.

Något om när 38 § medbestämmandelagen är tillämplig

Av 38 § medbestämmandelagen framgår att innan en arbetsgivare beslutar att låta någon utföra visst arbete för hans räkning eller i hans verksamhet utan att denne därvid ska vara arbetstagare hos honom, ska arbetsgivaren på eget initiativ förhandla med den arbetstagarorganisation i förhållande till vilken han är bunden av kollektivavtal för sådant arbete. Vidare gäller enligt bestämmelsen att arbetsgivaren vid förhandlingen är skyldig att lämna den information om det tilltänkta arbetet som arbetstagarorganisationen behöver för att kunna ta ställning i förhandlingsfrågan.

Av förarbetena till medbestämmandelagen och Arbetsdomstolens praxis framgår att en arbetsgivare i princip inte är förhandlingsskyldig enligt 10 och 11 §§ medbestämmandelagen gentemot en arbetstagarorganisation när denna inte företräder någon arbetstagare hos arbetsgivaren som kan sägas vara berörd av förhandlingsfrågan. I specialmotiveringen till 11 § medbestämmandelagen (prop. 1975/75:105 Bilaga 1 s. 352) uttalas bl.a. följande.

Om det i en verksamhet är normalt med växlingar i arbetsstyrkan, som fått till följd att en kollektivavtalsbärande organisation tillfälligtvis saknar medlemmar hos en arbetsgivare, kan det dock te sig rimligt med ett annat synsätt. Detta ligger i linje med principen att lagens regler ska gälla även vid tillfälligt kollektivavtalslöst tillstånd mellan parter, som normalt står i kollektivavtalsförhållande till varandra. Det nu redovisade synsättet gäller även vid tillämpning av 18, 19, och 38 §§ i lagen.

I specialmotiveringen till 38 § medbestämmandelagen (a. prop. Bilaga 1 s. 394) anges vidare att bestämmelsen, till skillnad mot bestämmelsen i 11 § samma lag, inte förutsätter att förhandlingsfrågan i någon särskild mening rör en medlem i organisationen.

Arbetsdomstolen har i AD 1981 nr 107 prövat frågan om en arbetsgivare är primärt förhandlingsskyldig enligt 38 § medbestämmandelagen gentemot en arbetstagarorganisation som normalt inte har någon medlem anställd hos arbetsgivaren. Arbetsgivaren var en stiftelse bildad av en kommun som förvaltade egna och kommunens fastigheter. Mellan stiftelsen och Svenska Byggnadsarbetareförbundet gällde ett s.k. hängavtal. Stiftelsen hade aldrig haft någon byggnadsarbetare anställd och hade inte för avsikt att anställa någon och de byggnadsarbeten som behövde utföras lades ut på entreprenad. I målet gjorde arbetstagarorganisationen gällande att kravet på anknytning till medlemskap och anställningsförhållande inte gällde för just 38 § medbestämmandelagen. Arbetsdomstolen delade inte den ståndpunkten och uttalade bl.a. följande.

Trots föreliggande skillnader kan arbetsdomstolen inte finna annat än att den regel om primär förhandlingsskyldighet som infördes för att göra den fackliga vetorätten effektiv var avsedd att tillämpas med den begränsning som ligger i kravet på anknytning till medlemskap och anställningsförhållande. Enligt arbetsdomstolens mening är detta nämligen som framgått tidigare av grundläggande betydelse för all förhandlingsrätt enligt medbestämmandelagen. Att bortse från

detta och ändå låta 38 § första stycket vinna tillämpning vore att bryta systematiken i medbestämmandelagens förhandlingsregler.

Arbetsdomstolen har i ett senare avgörande, AD 2012 nr 57, prövat en tvist mellan samma parter som i det nu aktuella målet, och som även den rörde en fråga om förhandlingsskyldighet inför en utläggning av programproduktion på ett annat bolag. Förhållandena i den tvisten var följande. SVT hade under åren 2009 och 2010 anlitat ett bolag vid namn Baluba Television AB för produktion av TV-programmet "Dansbandskampen". Parterna var ense om att det var fråga om ett sådant anlitande av arbetskraft som avsågs i 38 § medbestämmandelagen. SVT ansåg att förhandlingsskyldighet likväl inte hade förelegat eftersom SVT normalt inte, utan endast tillfälligtvis, har anställda som är medlemmar i förbundet, att dessa anställningar är få och korta och därför inte kan utgöra grund för en förhandlingsskyldighet samt att det inte fanns några förbundsmedlemmar anställda hos SVT vid tiden för de två aktuella besluten. Parterna var ense om att förbundet hade haft två medlemmar anställda hos SVT under år 2009 och tre medlemmar under år 2010. Den senaste av dessa anställningar hade avsett tiden den 9 och 10 augusti 2010. Ett av förbundets vittnen hade berättat att han från en handläggare vid SVT:s engagemangsavdelning fått uppgiften att cirka 60–80 medlemmar i förbundet brukade vara anställda hos SVT per år. I domen konstaterades att den uppgiften var en andrahandsuppgift och att den därmed hade lågt bevisvärde men att den å andra sidan inte uttryckligen hade bestritts av SVT. Arbetsdomstolen uttalade i sina domskäl bl.a. följande.

Arbetsdomstolen gör bedömningen att utredningen sammantaget får anses utvisa att anställningar av förbundets medlemmar hos SVT förekommit med sådan regelbundenhet under den aktuella tidsperioden att det förelegat en förhandlingsskyldighet för SVT enligt 38 § medbestämmandelagen. Mot den bakgrunden finner Arbetsdomstolen att det inte behöver ha funnits en förbundsmedlem anställd hos SVT vid just tiden för förhandlingsskyldighetens inträde. En motsatt ordning skulle kunna medföra att förhandlingsskyldigheten blev beroende av tillfälligheter och även att SVT självt skulle kunna planera sina anställningar av förbundsmedlemmar och beslut om utläggning av produktioner så att förhandlingsskyldighet inte föreligger. En sådan ordning vore inte lämplig.

Arbetsdomstolen kan såvitt avser år 2010 därutöver konstatera att en förbundsmedlem var anställd den 28 och 29 juni 2010, dvs. i tiden för de förhandlingar som fördes och strax innan SVT fattade det formella beslutet att anlita Baluba.

Arbetsdomstolens slutsats är alltså att SVT varit förhandlingsskyldigt enligt 38 § medbestämmandelagen, direkt med stöd av lagen.

Arbetsdomstolen övergår nu till att pröva tvistefrågorna i målet.

Har SVT varit förhandlingsskyldigt enligt 38 § medbestämmandelagen?

Förbundet har i första hand gjort gällande att SVT har varit förhandlingsskyldigt direkt med stöd av 38 § medbestämmandelagen inför anlitandet av Mastiff AB för den ifrågavarande produktionen, även om SVT vid den aktuella tidpunkten tillfälligtvis inte hade några förbundsmedlemmar anställda. Till stöd för den ståndpunkten har förbundet hänvisat till det ovan redovisade förarbetsuttalandet om verksamheter där det är normalt med växlingar i arbetsstyrkan samt anfört i

huvudsak följande. SVT har regelbundet förbundsmedlemmar anställda, om än i kortare anställningar. Det förekommer även att SVT anlitar förbundets medlemmar genom anställningsliknande uppdrag och att de då omfattas av vissa av kollektivavtalets ersättningsregler. I den tidigare tvisten, AD 2012 nr 57, klargjordes att fem förbundsmedlemmar hade varit anställda hos SVT under åren 2009 och 2010. Det har därutöver framkommit att förbundets medlemmar P.H., R.H. och L.H. haft anställning hos SVT dels under två dagar sommaren 2012 i programmet "Allsång på Skansen", dels vid ett tillfälle i december 2013 för medverkan i programmet "Stjärnor hos Babben". Vidare har förbundet fått information från SVT om att bolaget under år 2009 hade 82 A-skattade medverkande som fick ersättning enligt Musikeravtalet, medan motsvarande antal för år 2010 var 58 personer. Med "A-skattade" menas att avdrag har gjorts för preliminär inkomstskatt. Det är inte troligt att dessa siffror har förändrats drastiskt sedan dess. Det anförda visar sammantaget att SVT regelbundet har mellan 50 och 80 musiker anställda per år. Sannolikt är en större andel av dessa medlemmar i förbundet.

Om Arbetsdomstolen inte skulle finna att SVT varit förhandlingsskyldigt direkt med stöd av 38 § medbestämmandelagen, har förbundet i andra hand gjort gällande att sådan förhandlingsskyldighet har förelegat på grund av den överenskommelse mellan SVT/UR och förbundet som är införd i bilaga 1 till kollektivavtalet.

Slutligen har förbundet gjort gällande att SVT genom att faktiskt kalla till förhandling enligt 38 § medbestämmandelagen har åtagit sig full förhandlingsskyldighet.

SVT har bestritt att bolaget varit förhandlingsskyldigt enligt 38 § medbestämmandelagen inför anlitandet av Mastiff AB för den ifrågavarande produktionen och anför sammanfattningsvis följande. Någon förhandlingsskyldighet har inte funnits vare sig direkt med stöd av själva lagrummet eller på någon annan grund. SVT har visserligen varit bundet av kollektivavtal i förhållande till förbundet för det arbete som har lagts ut på Mastiff AB. Enligt såväl förarbeten som praxis görs emellertid undantag från förhandlingsskyldigheten bl.a. i fall där arbetstagarorganisationen saknar medlemmar på arbetsplatsen. Förbundet har normalt sett inte några medlemmar som är anställda hos SVT, och de anställningar hos SVT som omfattas av kollektivavtalet med förbundet är fåtaliga och i allmänhet rena objektsanställningar för ett enskilt program eller en enskild inspelning. Det har därför inte förelegat någon förhandlingsskyldighet inför anlitandet av Mastiff AB för den ifrågavarande produktionen. Det är riktigt att SVT har haft P.H., R.H. och L.H. anställda den 16–17 juli 2012 samt vid ett tillfälle i december 2013. Det finns inte heller skäl att ifrågasätta uppgifterna om antalet A-skattade medverkande som fick ersättning enligt musikeravtalet under åren 2009 och 2010. Några slutsatser om antalet anställda förbundsmedlemmar per år hos SVT kan dock inte dras av dessa uppgifter. Ersättningar som har betalats kan t.ex. avse repriser av gamla program, eller ersättningar vid s.k. överföringar där SVT betalar för rätten att spela in och sända framföranden av personer som inte är anställda av SVT. Inte heller vad förbundet i övrigt fört fram berättigar till slutsatsen att SVT under den tid som är aktuell i tvisten skulle regelbundet ha förbundsmedlemmar anställda.

Arbetsdomstolen gör följande överväganden.

Såsom redovisats i det föregående har Arbetsdomstolen i AD 2012 nr 57 funnit att SVT under åren 2009 och 2010 haft förbundsmedlemmar anställda med sådan regelbundenhet att det har förelegat en förhandlingsskyldighet för SVT enligt 38 § medbestämmandelagen vid utläggningar av programproduktion under dessa år. Arbetsdomstolens bedömning grundades på bl.a. det förhållandet att SVT ostridigt haft fem förbundsmedlemmar anställda under de ifrågavarande åren, varav den senaste den 9 och 10 augusti 2010. Den i förevarande mål aktuella förhandlingen ägde rum den 11 januari 2011, det vill säga endast fem månader därefter. Det är vidare ostridigt att SVT har haft förbundsmedlemmarna P.H., R.H. och L.H. anställda den 16–17 juli 2012 samt vid ett tillfälle i december 2013. Det har inte framkommit att SVT sedan sommaren 2010 skulle ha organiserat om sin verksamhet på något avgörande sätt såvitt avser anlitandet av musiker. Det kan också konstateras att SVT alltså är bundet av kollektivavtal med förbundet som reglerar bl.a. ersättningsvillkor för musiker som medverkar i form av anställning samt, mot bakgrund av att förbundet inte har medlemmar som är anställda över tid, i en särskild överenskommelse som bilagts kollektivavtalet, även reglerar frågan vem som är lokal part på förbundets sida. Sammantaget finner Arbetsdomstolen att det av utredningen får anses visat att anställningar av förbundets medlemmar hos SVT har förekommit med sådan regelbundenhet även under den nu aktuella tidsperioden att det har förelegat en förhandlingsskyldighet för bolaget enligt 38 § medbestämmandelagen även om det inte har funnits någon förbundsmedlem anställd just vid tiden för förhandlingsskyldighetens inträde.

I likhet med vad som var fallet i AD 2012 nr 57 finner Arbetsdomstolen alltså att SVT inför produktionsutläggningen till Mastiff AB har varit förhandlingsskyldigt enligt 38 § medbestämmandelagen, direkt med stöd av lagen. Domstolen behöver därför inte pröva om sådan förhandlingsskyldighet skulle följa av den till kollektivavtalet bilagerade överenskommelsen eller om bolaget genom att faktiskt kalla till förhandling har åtagit sig full förhandlingsskyldighet.

Har SVT lämnat den information som krävs enligt 38 § medbestämmandelagen?

För det fall Arbetsdomstolen skulle finna att SVT varit förhandlingsskyldigt enligt 38 § medbestämmandelagen, har SVT invänt att bolaget fullgjort sin förhandlingsskyldighet genom att lämna den information om det tilltänkta arbetet som förbundet behövt för att kunna ta ställning i förhandlingsfrågan.

I fråga om den information som förbundet begärt, har SVT anfört bl.a. följande. SVT har inte haft tillgång till uppgifter om Mastiff AB haft kollektivavtal med andra arbetstagarorganisationer än förbundet, och sådan information har inte heller varit nödvändig för att förbundet skulle kunna ta ställning i förhandlingsfrågan. Beträffande Mastiff AB:s ägarförhållanden, skulle det innebära ett omfattande arbete för SVT att inför en förhandling enligt 38 § medbestämmandelagen utreda ägarstrukturerna hos det aktuella produktionsbolaget. Sådan information om ägarförhållandena kan inte heller anses ha haft betydelse för förbundets möjligheter att ta ställning till förhandlingsfrågan. Produktionsbolagen anställer normalt sett inte musiker, utan musikerna anlitas vanligen genom sina skivbolag

eller sina egna bolag. Så var fallet även här, och det var vid tidpunkten för förhandlingen den 11 januari 2011 inte bestämt vilka personer som skulle medverka hos Mastiff AB. SVT hade således vid förhandlingen inte tillgång till de uppgifter om de medverkandes anställnings- eller uppdragsavtal som förbundet efterfrågade. SVT har emellertid tidigare tillhandahållit förbundet den skrivning i SVT:s standardmall för produktionsutläggningar genom vilken SVT ålägger produktionsbolagen att vid anställning av musiker inte underskrida de nivåer som gäller enligt kollektivavtalet. Det mellan SVT och Mastiff AB ingångna produktionsavtalet är sekretessbelagt. SVT saknar i övrigt insyn i Mastiff AB:s anställningsförhållanden och har inte heller varit skyldigt att undersöka de närmare detaljerna rörande dessa. Rent allmänt var det känt för förbundet att SVT hade anlitat Mastiff AB under många år utan att det hade förekommit några problem. Förbundet har aldrig påtalat att det skulle föreligga några tveksamheter kring detta bolag.

Förbundet har till stöd för ståndpunkten att informationsskyldigheten inte har fullgjorts anført i huvudsak följande. Vid förhandlingen begärde förbundet att få information av SVT om Mastiff AB hade kollektivavtal med något annat fackförbund än förbundet, ägarförhållandena i Mastiff AB, hur många personer under förbundets kollektivavtalsområde som skulle medverka samt deras anställningsförhållanden. Vid förhandlingen begärde förbundet även att få ta del av eventuella anställnings- eller uppdragsavtal mellan Mastiff AB och de medverkande. SVT nekade till att lämna ut den begärda informationen och anförde att bolaget inte var skyldigt att lämna någon ytterligare information utöver den som redan hade lämnats, nämligen att det var fråga om en produktionsutläggning, uppgifter om produktionsbolagets namn och organisationsnummer samt vilket TV-program och vilka säsonger det var fråga om. Den information som förbundet hade begärt var nödvändig för att förbundet skulle kunna ta ställning till om produktionsutläggningen var förenlig dels med det mellan parterna gällande kollektivavtalet, dels med lag och god sed på arbetsmarknaden. Förbundet ville även få ta del av de medverkandes anställnings- eller uppdragsavtal för att kunna säkerställa att kollektivavtalets villkor följdes. Eftersom SVT intog den ståndpunkten att det inte behövde upplysa om annat än produktionsbolagets namn och organisationsnummer samt vilket TV-program som avsågs, har ingen förhandling i medbestämmandelagens mening kunnat genomföras. Såvitt avser SVT:s uppgift om att förbundet har fått del av SVT:s standardmall för produktionsutläggningar, kan framhållas att SVT inte lämnade ut någon information om vad som skulle gälla för den aktuella produktionsutläggningen till Mastiff AB.

Arbetsdomstolen gör följande överväganden.

Reglerna om primär förhandlingsskyldighet i 38 § medbestämmandelagen är att se som specialregler i förhållande till den mer allmänna förhandlingsskyldigheten enligt 11 § samma lag och gäller även om ett tilltänkt anlitande av inte anställd arbetskraft inte kan anses innebära någon förändring av arbetsgivarens verksamhet. Bestämmelserna i 38 § är knutna till reglerna i 39 och 40 §§ medbestämmandelagen om möjligheten för en arbetstagarorganisation att lämna veto mot en av arbetsgivaren tilltänkt åtgärd. Förhandlingsskyldigheten enligt 38 § är alltså ett led i reglerna om den fackliga vetorätten. Under förarbetena framhöll Lagrådet att syftet med förhandlingar enligt den nämnda bestämmelsen är att ge den fackliga organisationen möjlighet att ingripa, om den av arbetsgivaren tilltänkta entreprenaden eller därmed jämförliga åtgärder kan antas medföra åsidosättande av lag eller kollektivavtal för arbetet eller annars strida mot vad som är allmänt godtagbart inom avtalsområdet. Det är alltså, uttalade Lagrådet vidare, sådana frågor som ska belysas vid förhandlingen. Departementschefen anslöt sig till Lagrådets uttalande (se prop. 1975/76:105 Bil. 1, s. 497 och 533). Arbetstagarorganisationen ska följaktligen genom reglerna om primär förhandlingsskyldighet få tillfälle att undersöka, om situationen är den att förutsättningar finns för veto. Förhandlingsskyldigheten torde även vara till för att tillgodose arbetstagsidans intresse av att få insyn i och inflytande över i vilken omfattning och under vilka former annan arbetskraft än anställda anlitas (se t.ex. AD 1979 nr 71).

Som anförts ovan är förhandlingsskyldigheten enligt 38 § medbestämmandelagen knuten till reglerna i 39 och 40 §§ samma lag om möjligheten för en arbetstagarorganisation att lämna veto mot en av arbetsgivaren tilltänkt åtgärd. Informationsplikten är begränsad till vad arbetstagarorganisationen behöver för att kunna ta ställning till förhandlingsfrågan. Den information som arbetsgivaren ska lämna vid en förhandling enligt 38 § ska alltså ha till syfte att skapa förutsättningar för ett ändamålsenligt utnyttjande av vetorätsreglerna. En utgångspunkt för bedömningen av informationsskyldighetens gränser bör vara vad den fackliga organisationen själv anser angeläget (se prop. 1990/91:124 s. 51). Vid bedömningen av vad organisationen behöver får ytterst en avvägning på objektiva grunder av olika intressen göras. Det ligger i sakens natur att kravet på information måste anpassas till situationen.

Frågan är alltså om det varit möjligt för förbundet att på det underlag som förelåg vid förhandlingen bedöma om den tilltänkta utläggningen kunde antas medföra att lag eller kollektivavtal för arbetet åsidosattes eller att utläggningen på något annat sätt stred mot vad som är allmänt godtaget inom parternas avtalsområde. De uppgifter som SVT lämnat vid förhandlingen – nämligen namn och organisationsnummer på det bolag som produktionen skulle läggas ut till samt vilket program utläggningen avsåg – framstår i sammanhanget som mycket knapphändiga och i stort sett närmast enbart beskriva vad förhandlingen skulle handla om. Det har visserligen framkommit att produktionsbolaget anlits för motsvarande produktion ett stort antal säsonger tidigare men det har även framkommit att förbundet inte har kallats till förhandling angående dessa säsonger. Förbundets begäran att få viss närmare angiven ytterligare information har av SVT, enligt vad som är antecknat i förhandlingsprotokollet, bemötts endast med att bolaget gett tillräcklig

information för att ha fullgjort sin förhandlingsplikt enligt 38 § medbestämmandelagen. De invändningar som SVT har framfört vid huvudförhandlingen, bl.a. om att bolaget i olika delar inte haft tillgång till den begärda informationen, synes alltså inte heller ha framförts vid förhandlingen. SVT:s inställning vid förhandlingen förefaller ha medfört att någon närmare diskussion om den begärda informationen, t.ex. om behovet av den, om varför den inte kunnat lämnas eller om den kunnat ersättas med någon annan information, över huvud taget inte skett. Någon vidare diskussion om utläggningen synes därför inte heller ha skett. Utan att ta ställning till om SVT varit skyldigt att lämna all den efterfrågade informationen, finner Arbetsdomstolen mot bakgrund av det anförda att den information som har lämnats inte kan anses ha varit tillräcklig för att förbundet skulle ha haft möjlighet att bedöma om det funnits förutsättningar för att utöva vetorätten. SVT kan därför genom förhandlingen den 11 januari 2011 inte anses ha fullgjort sin förhandlingsskyldighet enligt 38 § medbestämmandelagen.

Sammanfattning och skadestånd

Arbetsdomstolen har kommit fram till att SVT, genom att vid förhandling med förbundet i januari 2011 inför utläggningen av säsong 17 och 18 av TV-programmet "Så ska det låta" på det externa produktionsbolaget Mastiff AB inte ha uppfyllt sin informationsplikt, har brutit mot förhandlingsskyldigheten enligt 38 § medbestämmandelagen. Bolaget har härigenom ådragit sig skadeståndsskyldighet gentemot förbundet enligt 54 och 55 §§ samma lag.

Förbundet har yrkat allmänt skadestånd med 100 000 kr. Arbetsdomstolen finner, med beaktande bl.a. av den förhållandevis långa tid som har förflutit från förhandlingstillfället, att skadeståndet skäligen bör bestämmas till 50 000 kr.

Rättegångskostnader

Förbundet har vunnit bifall till sin talan om allmänt skadestånd. Omständigheterna är inte sådana att det förhållandet att talan inte bifallits fullt ut till det yrkade beloppet, bör inverka på fördelningen av rättegångskostnaderna. SVT ska därför åläggas att fullt ut ersätta förbundets rättegångskostnader i den mån dessa skäligen har varit påkallade för tillvaratagandet av partens rätt.

Förbundet har i denna del yrkat ersättning med 222 240 kr, varav 220 000 kr för ombudsarvode och 2 240 kr för tidsspillan. Arbetsdomstolen finner skäligt att sätta ned ersättningen i arvodesdelen till 125 000 kr. Yrkat belopp för tidsspillan är skäligt och ska utgå.

Domslut

1. Arbetsdomstolen förpliktar Sveriges Television Aktiebolag att betala allmänt skadestånd till Svenska Musikerförbundet med 50 000 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 2 december 2011 till dess betalning sker.

2. Sveriges Television Aktiebolag ska ersätta Svenska Musikerförbundet för dess rättegångskostnader med 127 240 kr, varav 125 000 kr avseende ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom till dess betalning sker.

Ledamöter: Carina Gunnarsson, Ulla Erlandsson, Per-Anders Edin, Åsa Kjellberg Kahn, Inger Mattsson Kasserud, Jörgen Andersson och Margareta Zandén. Enhälligt.

Rättssekreterare: Pontus Woxner